

zaveden yen = 2.58 fr. = 2.46 K 24'582 pencí (¼ gr. ryzího zlata). To značilo relaci ke stříbru 1:32.34 (dříve 1:16.17) a devalvací stříbra. Zlato z čínské válečné náhrady 200 mil. tačlu, která v Londýně za 32.9 mil. liber konvertována a bance dodána. Zlaté mince se razí 20, 10, 5 yenů, stříbrné drobné po 50, 20 a 10 senech (1 sen = $\frac{1}{100}$ yenu); přijímati se musí do 10 yenů. Stříbrné yeny pozbyly platební síly (165 mil.) a mohly do 31. června 1898 býti směněny za zlato. Státní papírové peníze staženy, rovněž staré bankovky.

Čína měla úplně neupravenou měnu. Teprve od r. 1910 zaveden stříbrný dolar zvaný yüan v hodnotě 4.94 K. Ostatní státy mají sice svoje mince, ale nikoli řádnou měnu a užívají cizozemských mincí (Afganistan a Persie mají minci toman = 8.38 K, Siam minci tumbung zlatou = 24 K, Buchar a Chiva zlatou měnu, jednotka tanga = 0.726 K, ve skutečnosti však ruské a perské peníze.

Oddíl IV.

Úvěr.

Co jest úvěr? V hospodářském životě, založeném na oběhu statků, musí se vyskytnouti případy, že nenásleduje současně při odevzdání zboží neb vykonání nějakého díla nebo práce odevzdání peněžité ceny nebo naopak. Jedna nebo druhá strana má vůči svému smluvníku nárok na plnění za to, co ona sama již splnila. Ten kdo dříve plní a uvěří tomu, komu plnil, že mu hodnotu jeho plnění dá, poskytuje mu úvěr. Úvěr spočívá na důvěře toho, kdo úvěr dává, věřitele, vůči tomu, kdo plnění předem přijímá a později plniti má, kdo úvěru požívá, čili dlužníku. K tomuto čistě na důvěře založenému poměru může přistoupiti různé zjištění a zajištění pohledávky, zjištění na př. listinou (směnkou, dluhopisem), zajištění (zástavou movitou, nemovitou, vlivem na závod a pod.).

Úvěr tedy objevuje se ve všech stadiích hospodářského vývoje. I při hospodářství naturálním vypůjčuje si na př. jedno hospodářství od druhého osev, tažné síly, nástroje a pod.

Avšak skutečně národohospodářský význam má teprve v hospodářství peněžním, poněvadž uvěřením peněz dostává se dlužníku možnosti, aby si opatřil jakékoli věci,

a uvěřením věcí jest zároveň určitá jejich zastupitelská hodnota v penězích vyjádřena, takže nemůže-li půjčenou věc dlužník vrátiti, nebo v téže jakosti vrátiti, nastupují místo ní peníze buď úplně jako její náhrada nebo jako doplněk v rozdílu jakosti.

Peněžní hospodářství vede tedy k úvěrnímu hospodářství velmi rozvětvenému a složitému, ne jako k zvláštnímu hospodářskému stupni, nýbrž jako k formě peněžního hospodářství.

V peněžním hospodářství rozumíme úvěrem buď zapůjčení peněz nebo sečkání nějakého platu (za zboží a pod.). Nezařazujeme do úvěru půjčku věci se závazkem vrátiti tuto věc, ani nájem věci a pacht její.

Při zápůjčce přejdou peníze do vlastnictví dlužníkovy s jeho závazkem zpět je zaplatiti: K tomu může — avšak nemusí — přistoupiti povinnost za používání peněz dáti věřiteli odměnu čili úrok. Dle toho budou zápůjčky úročné a neúročné.

Zápůjčku nesmíme však zde bráti ve smyslu právnickém, nýbrž daleko širším. Tak uložení peněz do banky na úrok jest zápůjčkou učiněnou bance, přes to, že se to nazývá vklad, nebo cizím slovem depositum čili uschování; přijetí bankovky jest nezúročitelná zápůjčka, poskytnutá bance. neboť místo peněz spokojil jsem se poukázkou na peníze. Není ovšem zápůjčkou složení upsaného obnosu na akcie, podíly společenstva nebo společnosti s ručením obmezeným a pod., poněvadž se tím stávám spolu majitelem podniku, kupuji podíl v podniku, přeměňuji předmět svého jmění.

Úvěr druhého druhu — sečkání tržní ceny za zboží — značí přenášení oběžných statků bez vlastních peněz. Poněvadž pak si za uvěřené peníze mohu opatřiti zboží nebo výrobní prostředky, rozmnožuje úvěr můj provozovací kapitál. Úvěr není ovšem sám kapitálem, nýbrž jen prostředkem k opatření výrobních prostředků, jenom přenesení rozhodování nad jměním výdělečným z dosavadního majitele na jiného. Tím ovšem může býti výrobní činnost velmi podporována, jestliže ladem ležící kapitál peněžní přenese se na jiného, kdo bude pomocí něho vyráběti, mrtvý kapitál se úvěrem oživí.

Ten, kdo úvěr poskytuje, jedná nejenom v důvěře v osobní počestnost dlužníkovu, nýbrž také v jeho hospodářskou zdatnost, totiž že použije úvěru tak, aby neprodělal, naopak že vy-

dělá a bude moci dostátí svým povinnostem ze závazku úrokového i vrácení kapitálu. Tedy každý, kdo úvěr dává, počítá s budoucím utvářením platebních poměrů dlužníkových, s pravděpodobností, ne jistotou, čili spekuluje, vydává se riziku, nebezpečí event. ztráty, více nebo méně pravděpodobné.

Velké rozšíření peněžních úvěrů může ve svých důsledcích vésti k nadvýrobě, výrobní krizi, může při koupi předmětů vésti k nemírnému zvýšení cen v očekávání stoupnutí koupených předmětů, jež se potom nedostaví (koupi cenných papírů, spekulativního zboží na př. cukru a pod.) a má za následek ztráty nejen spekulujících, nýbrž i věřitelů jejich.

Tomu ovšem čeliti se hledí organisací úvěru a úvěrních podniků.⁷⁵⁾

Při druhém způsobu úvěru — sečkání tržní ceny za zboží — je kruh tohoto úvěru velmi obsáhlý. Majitel surovin je prodá továrníkovi, který mu je neplatí hned, nýbrž kryje tržní cenu směnkou, neboť prodávaje polotovar jiné továrně, nedostane tržní cenu hned, nýbrž ve směnce, splatné v době, kdy bude polotovar spracován a prodán velkoobchodníkovi, který opět směnkou kryje asi na dobu než rozprodá a obdrží od svých zákazníků směnky, které oni kryjí hotově, když zboží za hotové spotřebitelům prodali; z těchto peněz kryje velkoobchodník svoji směnku u továrníka atd. Takové směnky nazýváme obchodními na rozdíl od směnek zápisových. Ze směnek na zboží (obchodních) skládá se ohromná část směnek bankovních, jimi umožňuje se popsané již odúčtování a oběh bez hotovostí, několikery prodej zboží bez použití peněz při každém obratu.

Rozšíření úvěru jest podporováno velice jeho organisací, vsunutím, abychom tak řekli, sběren drobných kapitálů a přenesení věřitelské funkce vůči těm, kterým se půjčuje, na tuto

⁷⁵⁾ Kdo nechce převzítí riziko, uloží peníze na př. do spořitelny, spokojuje se s menším úrokem, poněvadž má menší riziko. Nepůjčuje zde přímo svůj kapitál, nýbrž to ponechává ústavu, k němuž má důvěru. A ústav opět dělí svoje riziko: část peněz půjčí na nemovitosti a má hypotekární krytí, část půjčí na cenné papíry, část na směnky, část uloží v cenných papírech, aby případná ztráta v jednom odvětví byla kryta ziskem druhého. Také soukromý kapitalista bude postupovati podobně, aby rozdělil riziko.

organisaci. Drobné úspory ukládají spořitelé do spořitelén, bank, záložen a z těchto malých, drobných kapitálů, které samy o sobě by pro výrobu nic neznamenalý, narostou veliké kapitály, které teprve tyto organizace dále ve velkých sumách půjčují. Uspoří-li někdo 100 K, ležely by mrtvě, kdyby zde nebyla spořitelna, do které nejen tento jediný spořitel, nýbrž 10.000 jemu podobných uloží po 100 K a tato spořitelna disponuje zapůjčeným (uloženým u ní) kapitálem 1 mil. K, aby napomáhala výrobě a p. Tedy zopakováno:

1. úvěr usnadňuje výrobu a oběh statků;
2. z kapitálu mrtvého činí kapitál živý, plodný a tím se důchod národohospodářský zvětšuje;
3. podněcuje ke spořivosti;
4. uspořuje užívání kovových peněz tvoře náhražky jejich.

Ovšem úvěr jest způsobilý zvětšovati nerovnosti majetkové, usnadňovati nadvýrobu, žití nad vlastní prostředky a usnadňuje veřejné půjčky nevýrobní.

Druhy úvěru. Úvěr přichází ve všech hospodářstvích a v různých druzích. Podle dlužníka rozeznáváme úvěr veřejný, jestliže dlužníkem je korporace veřejnoprávní (stát, obec, země) a úvěr soukromý, je-li dlužníkem soukromá osoba nebo společnost.

Podle doby trvání rozeznáváme dlouhodobý a krátkodobý úvěr, dle délky vyměřené k splatnosti (3měsíční směnka jest krátká, 6měsíční dlouhá, hypoteční úvěr je dlouhodobý, směneční krátkodobý); s určitou splatností, bez určité splatnosti; vypověditelný, nevypověditelný, na př. hypoteční úvěr záložny je vypověditelný, hypoteční banky nevypověditelný.

Podle způsobu zajištění rozeznává se úvěr věcný (reální), kde dáno vedle slibu úrokového a slibu zpětného zaplacení ještě zajištění splnění těchto slibů se strany dlužníkovy:

a) movitými věcmi, t. zv. zástava ruční (cennými papíry, tu mluvíme o lombardu nebo zbožím, při čemž list skladní čili warrant jest předmětem převodu, nebo věcmi užitnými v zástavně atd.), kteréžto věci zůstanou sice vlastnictvím dlužníkovým, ale přecházejí do držení věřitele na tak dlouho, pokud dluh není zaplacen, čili tvoří zástavu ruční; nebo zůstávají ve vlastnictví a držení dlužníkově a zástavní právo zřídí

se listinou, vyznačením na věci (na př. na prodaných strojích až do zaplacení kupní ceny atd.);

b) nemovitými věcmi písemným zřízením práva zástavního, úvěr nemovitý, imobiliární, hypoteční.

Dle použití uvěřených statků rozeznáváme úvěr spotřební (konsumní) a výrobní (produktivní). Spotřební úvěr jest zde tehdy, jestliže se ho použije ke krytí potřeb životních (na př. velkou většinou úvěr úřednický, dělnický, velmi často také úvěr státní na krytí schodků, nevýrobních vydání jako jsou vojenská a pod.). Spotřební úvěr jest vlastně využitím budoucích očekávaných důchodů v přítomnosti, ve státě přesunutím břemene na budoucnost a jest tehdy hospodářsky zdůvodněn, když skutečně lze očekávat v budoucnosti zvýšení důchodu o to, mnoho-li obnášejí splátky dluhu, nebo když důchod na časová období rozdělený (týdenní mzda, měsíční plat) nutí pro velikost okamžitého vydání zaplacení rozdělití dle období (na př. koupě šatů vyčerpala by úplně neb z velké části měsíční splátky a pod.). Jinak vede spotřební úvěr velmi často k životu nad poměry dané důchodem, nepřiměřené vzrůstání životní míry.⁷⁰⁾

Výrobní úvěr jest určen k nákupu výrobních prostředků nebo zboží, čili k výdělkové činnosti. Tento úvěr jest buď zářizovací, zakladatelský, stálý nebo provozovací, dle toho, je-li ho potřebí k zakoupení oněch statků, z nichž jen část se spotřebuje nebo opotřebuje v jedné periodě výrobní (na př. továrny, strojů a pod.) a musí tedy býti dlouhodobý, aby z části výtěžku mohl býti splácen; nebo potřebuje ho k opatření prostředků oběžných (surovin, zboží v obchodě a pod.) a bývá proto nazýván také oběžným úvěrem. Mluvíme také o úvěru podnikovém, má-li se jím teprve nějaký podnik vyvolati, a úvěru platebním, který slouží k vykonání nějakého platu v podniku vzniklého.

Dle věřitele a jeho sídla rozeznáváme úvěr mezinárodní, který se jeví ve směnkách na cizinu jako úvěr krátkodobý, v nákupu papírů cenných (státních papírů, obli-

⁷⁰⁾ Na vrub tohoto druhu úvěru spadá na př. velké zadlužení úřednictva v Rakousku, které přivoděno bylo ovšem také průtahy v úpravě platů za současného vzbuzování nadějí na úpravu a zdražením životních potřeb.

gací železničních, priorit a pod.) jako dlouhodobý. Protivou jeho je úvěr domácí, vnitrozemní.

Organisace úvěrová. Řekli jsme již, že v hospodářství obchodovém vyvinul se úvěr velmi značně, že staré formy pouhého vypůjčení věci byly zatlačeny, že vyvinula se koupě surovin i zboží na úvěr a že úvěru používá se v nejrozmanitějších formách. Pro soukromníka je obtížno zjišťovati všechny okolnosti potřebné k důvěře v toho, jemuž hotově půjčuje. A tak, jakmile se stal úvěr předmětem výdělkové činnosti, došlo také k organisaci úvěrové.

Dřívější soukromí zapůjčovatelé peněz pomalu byli vytlačováni zcela přirozeně tím, že žádný z nich neměl tak velikých kapitálů vlastních, aby jednak mohl upokojiti úvěrové potřeby svých komitentů, jednak aby mohl risiko přiměřeně rozdělití. Hlavně tento druhý důvod vede k tomu, že musí půjčovati peníze mnohem draže než veliká peněžní organisace, která právě mnohostí, různorodostí zápůjček celkové risiko svoje zmenšuje. Proto vidíme vývoj jdoucí k tomu, že soukromí půjčovatelé peněz jsou vytlačováni bankami a peněžními ústavami a čím dále tím více zbývá jim jen klientela hospodářsky slabá, u níž mohou svoje risiko ve vysokém úroku započítati, nebo klientela lehkomyšlná, která nepočítá s budoucností, nýbrž jen s přítomností. Proto jsou tito soukromí zapůjčovatelé stále více tlačeni k obchodům hraničícím na lichvu a jsou stále více vytlačováni úvěrními organisacemi peněžními.

Úkol, který dříve zastávali bankéři, stále více přechází na banky, úkol, který dříve zastávali obchodníci s obilím, dobytčím a pod., stále více přechází na společenstva a družstva.⁷⁷⁾

Úvěrní ústavy peněžní nepůjčují jen svoje jmění, nýbrž také vypůjčené cizí jmění, jsou tedy jednak dlužníky, jednak věřiteli. Obchody, které dělají stávající se dlužníky, jmenujeme pasivními, poněvadž musí tyto dluhy uváděti ve své rozvaze mezi pasivy, obchody pak, které dělají stávající se věřiteli, jmenujeme aktivními, poněvadž jim z nich vznikají pohledávky uváděné v bilancích mezi aktivy. Probereme-li jednotlivě tyto obojí obchody, dostaneme se pak snadno k organisaci bank dle jejich obchodů.

⁷⁷⁾ I taková rodina ohromného bohatství a vlivu, jako byli Rothschildové, byla vytlačena bankami a má hlavně vliv tím, že je zúčastněna na mnohých peněžních ústavech

Pasivní (dlužnické) obchody budou asi tyto:

Přijímání peněz čili obchody vkladové, depozitní, kterými se ústav zavazuje věřiteli — vkladateli — vyplatiti buď jemu neb osobě od něho určené vklad nebo jeho část zpět. Tyto vklady mohou býti buď uloženy na vkladní knížku, jsou to úspory nebo kapitály, pro něž nemá majitel toho času umístění (na př. vklady spořitelní), nebo jsou to vklady, které vloží tam majitel, aby s nimi v jiný čas přímo pro třetí osoby nakládal ať již šekem nebo příkazem. U prvých bude ústav toho, kdo knížkou se vykáže a ji předloží, pokládati za oprávněna (legitimována) k vybrání (proto nazývají se vkladní knížky spořitelní a jim obdobné papíry legitimačními). V druhém případě jsou vklady uloženy na účtě běžném, jest v ústavě vkladatelem určeno, jak bude jimi nakládati, založen jeho podpis neb znamenání firmy, eventuálně jeho zmocnění jiné osoby pro nakládání vkladem. Disponuje se pravidelně šekem, při čemž často banka stává se jaksi pokladnicem obchodníka, přijímajíc jeho šeky, směnky, pohledávky k vybrání nebo k eskontu.

Vydávání bankovek, které jsou závazkem, dluhem banky vůči každému, kdo bankovku má.

Vydávání zástavních listů neb obligací. Obojí jsou dluhopisy banky, v nichž se zavazuje zaplatiti je v nominální hodnotě dle umořovacího plánu, při čemž ty, které přijdou na řadu, určují se losem. Zástavní listy jsou vždy kryty zástavou nemovitou čili hypotekou, obligace (dílečí dluhopisy) pravidelně jsou kryty jen přednostním právem na výtěžku a kapitálu závodu (akciová společnost bankovní s akciovým kapitálem 3 mil. K vydá za 1 mil. K 4% obligací, umořitelných v 50 letech. Úrok a umořovací splátka musí býti kryta nejprve z výnosu, teprve zbytek je čistý zisk, určený pro akcionáře atd., a kdyby výnos nestačil neb společnost se rozcházela, musí býti zaplaceny obligace ze jmění, tedy z akciového kapitálu.) Proto také takovými obligacím říká se přednostní čili prioritní obligace, nebo zkrátka priority.⁷⁸⁾

⁷⁸⁾ Tohoto názvu užívá se také na rozdíl od prioritních akcií, které značí tolik, že jistému druhu akcií z čistého zisku musí býti vyplacena předem minimálně stanovená dividenda, na př. 4%, pak teprve přijdou na řadu ostatní akcie s dividendou nejvýše 4% a pak eventuálně všechny participující

Schovací obchody (depôtní), spočívající v tom, že zákazník dá cenné papíry bance v uschování a opatrování, k vybrání ([inkasso] kuponů, výměně vylosovaných) nebo jen v opatrování v bezpečných schránkách v ocelových komorách (safe či séf).

Aktivní obchody úvěrní jsou: Eskontní či diskontní obchod jest kup pohledávky, jež později jest splatná.⁷⁰⁾ Mohou to býti směnky, šeky, obchodní poukázky, pokladniční poukázky a pod. Hlavně však směnky.

Obchod lombardní čili zápůjčky na cenné papíry, zboží a jiné zástavy movité. Zde je mimo osoby dlužníkovy ještě ruční zástava k zajištění pohledávky věřitelovy. Nepůjčuje se ovšem plná cena zástavy, nýbrž $\frac{1}{2}$ až $\frac{3}{4}$ hodnoty. Od lombardního obchodu liší dlužno tak zv. reportní obchod, při němž někdo koupil papíry, spekuluje na zvýšení kursu jejich, ale té doby platiti nemůže; banka převezme tyto papíry od něho a prodá mu je na pozdější dobu ve smluveném kursu zpět.

Kontokorentní obchod čili obchod v běžném účtě, při němž klient uloží u banky cenné papíry a jiné zástavy (ne hotovosti jako při vkladovém účtě) a banka vyplácí až do výše poskytnuté zápůjčky jeho závazky dle jeho poukazu. Nedá-li žádné zástavy a banka povolí mu úvěr přes běžný účet, mluví se o blanco úvěru, o účetním úvěru. Vzniká na krátkou dobu a pravidelně jen vůči tomu, kdo je stálým a váženým klientem banky.

Hypothekární obchod jest poskytování úvěru se zajištěním na nemovitostech pro věřitele tak, že pohledávka se pro věřitele vloží do veřejných knih pozemkových. Dlužník

na zbytku zisku. Není-li čistý zisk žádný, nedostanou přirozeně ani prioritní akcie jako podnikatelský papír dividendy, nestačí-li zisk na placení 4% z akcií prioritních, dostanou jejich majitelé méně než 4% dividendu. Naproti tomu z prioritních obligací musí býti pevný úrok zaplacen vždy.

⁷⁰⁾ Prodá-li banka tuto nabytou pohledávku dále, nebude to pro ni pasivním obchodem, ačkoli tím vzniká záruka banky, že přímý dlužník (na př. příjemce směnky) bude včas platiti. Je to jen však závazek postižní (regresní) a postih nastává teprve, když dlužník neplatí, a proto nepatří směnka taková mezi dluhy, nýbrž jen do závazků z postihu (obligo regresní), které se v bilanci nevykazují.

dostane buď zástavní listy (vydává-li je banka), které si zpeněží, nebo hotovost. Tento druh úvěru je dlouhodobý a mohou ho provozovati jen ústavy, které vydávají zástavní listy, nebo ústavy, u nichž je ze zkušenosti známo, že vklady jsou trvalé (sporištelny), nebo konečně ústavy, které do hypotek uloží rezervní fondy svoje.

Vedle těchto úvěrních obchodů provozuje banka ještě obchody bankovní, které však úzce souvisí s obchody shora uvedenými: tak obchod s devisami, obchod výběrů (inkasní), obchod s cennými papíry, směnu peněz, obchod s drahými kovy; emisi (vydávání) cenných papírů pro jiného, na př. provedení emise akcií při zakcionování nějakého podniku, zřizování podniků společenských, účastenství na nich, komisionářský (t. j. banka zavazuje k dodání zboží třetí osobu, ne sebe), prodej zboží, všechny bursovní obchody ve vlastním jméně i komisionářsky. To ovšem nejsou úvěrní obchody.

Dle toho bychom mohli rozeznávati banky dle obchodu, kterému se v první řadě věnují, neb na němž jejich obchodní síla se zakládá. Dostali bychom tyto druhy bank:

Depositní banky, jež převahou dostávají svůj provozací kapitál ze vkladů. Mohou proto hlavně provozovati aktivní obchody krátkodobé (eskont směnek, lombard, bankovní obchody) a jiné jen potud, pokud mají kapitál stálý (jejich akciový kapitál, rezervní fondy); mají-li právo vydávati zástavní listy (na př. jako Živnostenská, Česká průmyslová banka), mohou tímto kapitálem prováděti hypoteční obchody.

Hypoteční banky poskytují jen úvěr pojištěný na nemovitostech a opatřují si peníze vydáváním zástavních listů majiteli znějících, splatných dle splácení zápůjček a pevně zúročitelných. Při tom platí nepřekročitelná zásada, že nesmí býti více zástavních listů v oběhu, než mnoho-li obnášejí hypotekární půjčky banky. Takovou čistou hypoteční bankou jest Hypoteční banka království Českého, která jiné obchody než hypoteční a kupování a prodej vlastních papírů nedělá. Zemská banka na př. vydává také komunální, železniční a meliorační dlužní úpisy na hypotekární neb veřejnoprávní půjčky, ale vedle toho jest bankou obchodní, přijímá vklady na knížky, běžný účet, pokladniční poukázky, eskontuje směnky, lombarduje cenné papíry, poskytuje půjčky, kupuje a prodává cenné papíry, uschovává je a opatruje atd.

Cedulové banky jsou ty, jež opatřují si peníze vydáváním bankovek.

Zakladatelské banky používají svého kapitálu k zakládání podniků, obzvláště akciových, a hledí prodejem akcií vytěžit.

Toto rozlišování bank podle převážně provozovaného obchodu nevyčerpává všechny úvěrní organizace, a to tím spíše, že všechny banky — vyjímaje hypoteční a cedulové — provozují velmi různé obchody.

Lepším dělídlem bude všeobecný hospodářskopolitický cíl, za kterým jdou. Pak můžeme rozlišovati veřejné a všeobecně prospěšné úvěrní ústavy, při nichž zisk nepadá vůbec na váhu, neb získává se jen tolik, aby kapitál byl udržen a risiko pojištěno (spořitelny, zemské banky, veřejné zastavárny, veřejná skladiště, státní, zemské neb veřejné banky hypoteční, banka cedulová); své pomocné úvěrní ústavy (záložny, raiffeisenské pokladny, družstevní skladiště a pod.), které vylučují spekulativní obchody, hledí úvěrem napomáhati členům v živnosti, nesměřují rovněž k zisku většímu, než je občansky oprávněný. Třetí skupinu tvoří čistě podniky výdělkové, soukromým kapitálem zřízené (obchodní banky, živnostenské, stavební a pod.), avšak velké banky soustřeďují v sobě zpravidla všechny druhy obchodů, vyjímaje vydávání bankovek.

Mluví-li se o bankách, myslí se jen na tuto třetí skupinu, poněvadž ona společně s cedulovou bankou má přímý vliv na všechno úvěrnictví ve státě, poněvadž v jejich rukou soustředěno je množství kapitálů a přes velké banky dostávají se drobnější ústavy teprve do banky cedulové, takže tyto velké ústavy ovládají trh, upravují úrokovou míru atd.⁸⁰⁾

⁸⁰⁾ Uvedli jsme již u bank cedulových v oddílu III., jak zvýšení úrokové míry v ústřední cedulové bance působí na všechny ústavy a odkazujeme na příklad tam uvedený.